

УДК 78:7.079+784

DOI: [https://doi.org/10.31318/2414-052x.4\(41\).2018.152159](https://doi.org/10.31318/2414-052x.4(41).2018.152159)

Рожок Ол. В.

Рожок Олександр Володимирович – заступник начальника відділу маркетингу Національної філармонії України.

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1889-9520>

ХОРОВИЙ ВЕКТОР ДЕСЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ ПАСХАЛЬНОЇ АСАМБЛЕЇ «ДУХОВНІСТЬ ЄДНАЄ УКРАЇНУ-2018»: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Хоровий спів, хорова культура мають давні традиції в Україні. Жанрове багатство хорових творів, значна кількість творчих колективів – відомі академічні хори, навчальні хори вищих і середніх спеціальних навчальних закладів, дитячі хори музичних шкіл, хори хлопчиків та хори дівочі, аматорські колективи, ансамблі пісні й танцю – знову і знову переконують у тому, яке значення має хорове виконавство на формування духовності й менталітету українського народу. Таке хорове багатоголосся відповідало гаслу Пасхальної асамблеї – «Духовність єднає Україну», – метою якої від початку було виконання великодніх піснеспівів. Тому цілком закономірно, що у статті зосереджено увагу на хоровому векторі X Міжнародної Пасхальної асамблеї. У методології дослідження переважає аналітичний огляд виступів кожного із хорових колективів, які взяли участь у заходах Асамблеї-2018. Десята ювілейна Міжнародна Пасхальна асамблея «Духовність єднає Україну» свідчить про високий рівень українського хорового виконавства. Протягом останніх років склад учасників хорів значно «помолодшав», зросло зацікавлення партесною, бароковою музикою; інтерпретуючи сакральні твори, молоді диригенти сміливо вдаються як до класичних, так і до сучасних прийомів хорового виконання. Крім творів великоднього змісту, у концертах звучать класичні й сучасні літургійні твори – Д. Бортнянського, М. Веделя, М. Лисенка, Л. Дичко, Г. Гаврилець, В. Степура, В. Польової, Т. Яшвілі та інших.

Ключові слова; хорове виконавство, Міжнародна Пасхальна асамблея, хорові колективи України, хоровий спів, духовна музика.

Українська хорова культура має давні традиції. У її історії відомі значні досягнення (зокрема й у розвитку інтонування, ансамблю, звукопису), і серйозні втрати, зумовлені причинами суто ідеологічного характеру, коли головними були не професійні критерії, а політична кон'юнктура.

Мета Десятої Міжнародної Пасхальної асамблеї, яка тривала протягом 9–28 квітня 2018 року, – сприяти миру і злагоді в Україні, адже вона відбувалася в умовах воєнного конфлікту на сході України між двома слов'янськими народами, політичної нестабільності у світі, агресивних дій окремих країн проти суверенних держав світу. Хоровий спів якнайточніше виражає душу, менталітет слов'янства, він стоголосо лунав на

© Рожок Ол. В., 2018

Асамблеї як заклик до примирення, об'єднання всіх мирян світу, утверджував одну із біблейських заповідей – любити ближнього, оберігати мир і справедливість на землі.

Головне завдання всіх Пасхальних асамблей, як відзначає В. Рожок, «<...> сприяти втіленню державної стратегії у розвитку музичної культури, поширенню традицій української музичної школи, зокрема відновленню втрачених у минулому зразків сакральної творчості»¹.

У Пасхальній асамблеї взяли участь як відомі академічні хори, так і колективи вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, аматорські хори, дитячі хори музичних шкіл, хори хлопчиків та хори дівочі, ансамблі пісні і танцю. Таке хорове багатоголосся відповідало гаслу X Міжнародної Пасхальної асамблеї – Духовність єднає Україну. Адже молодь – студенти, творча юнь – додали неповторності, темпераменту Асамблеї, збагатили її яскравим виконанням хорової класики і творів сучасних авторів, оригінальних зразків партесного співу і народного багатоголосся.

Мета статті – розкрити мистецьке й суспільне значення виступів хорових колективів під час Десятої Пасхальної асамблеї-2018, а також охарактеризувати їх творчий шлях, показати своєрідність кожного з них і роль у розвитку сучасного хорового виконавства.

У статті не випадково наголошуємо саме на хоровому векторі яскравих мистецьких явищ, якими в останнє десятиліття стали Міжнародні Пасхальні асамблеї. Хоровий спів здавна вважають душею нашого народу, а хорова культура має прадавні традиції, багате жанрове розмаїття, вона суттєво впливає на формування духовності й менталітету українського народу. Як відзначає Т. Коробка, «<...> хоровий спів такий органічний і характерний для українців, здавна відображає усю палітру їхніх переживань: і особистого, і соціально-групового, і загальнонародного спрямування. Він фіксує і зберігає історичні події, розкриває духовний світ людей, об'єднує виразові можливості людських голосів, живе поетичне слово, душевність художніх образів, можливість кожному долучитися до колективного виконавства – все це надає хоровому співу особливого сакрального значення»².

Виклад основного матеріалу. Відкрилась X Міжнародна Пасхальна асамблея «Духовність єднає Україну-2018» 9 квітня в Національному заповіднику «Софія Київська» Великодніми антифонами за участю молодіжного камерного хору «Sonoges», хору «Sine nomine» і вокального ансамблю «Покров». Молодіжні камерні хори не вперше брали участь у заходах Пасхальної асамблеї, щоразу демонструючи досконале виконання сакральної хорової музики. Цього року в Національному заповіднику «Софія Київська» звучали фрагменти з циклу А. Веделя «Всенічна»: «Прийдіте, поклонімся»; «Благослови, душе моя, Господа»; «Світе тихий»; «Воскресеніє Христово видівше» у виконанні Камерного хору «Sine nomine» (художній керівник Назарій Тарасенко, диригент Сергій Мироненко). Вокальний ансамбль «Покров» (диригент Олена Радько) виконав: Стихиру Пасхи «Воскресеніє Твое, Христе Спасе» (знаменний розспів); «Отче наш» Т. Яшвілі; «Воскресеніє Твое, Христе Спасе», «Благо Царя благая Мати», «Верую», «Полихроонион» В. Польової; «Ангел вопіяше» О. Радько. Камерний хор «Sonoges» (диригент – Ігор Коломієць) виконав Хоровий

¹ Рожок В. І. Четверта міжнародна Пасхальна асамблея-2012 «Господи, Господи, Силою твоєю». Кроки до визнання // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського : наук. журн. Київ, 2012. № 3 (16). С. 3–10.

² Коробка Т. В ефірі хор українського радіо. Київ : Муз. Україна, 2015. С. 7.

концерт № 7 «Радуйтеся, праведні, о Господі» та Хоровий концерт № 42 «Да воскреснет Бог» С. Дегтярьова.

Хорову музику С. Рахманінова широко виконують у світі. До 145-річчя від дня народження композитора, одного із засновників Київської консерваторії, було приурочено унікальну щорічну «Великодню присвяту Сергію Рахманінову». Вона відбулася у Великому залі НМАУ ім. П. І. Чайковського в день відкриття X Міжнародної Пасхальної асамблеї за участю хору студентів Академії, оркестру, хору і солістів Оперної студії під диригуванням Є. Савчука. Колектив виконав хоровий концерт № 4 «Воскликните, Господеві, вся земля» Д. Бортнянського, фрагменти зі «Всенічної» С. Рахманінова, а також його ж кантату «Весна» для баритона, хору та симфонічного оркестру, написану 1902 року. Студентський хор часто звертається до творчості композитора, зокрема до його відомої симфонічної поеми «Колокола». Опера «Алеко» С. Рахманінова прозвучала у другому відділенні під орудою С. Голубничого.

Гідним продовженням хорової феєрії на X Міжнародній Пасхальній асамблеї став концерт Великодніх піснеспівів «Богородице, діво, радуйся», який відбувався 10 квітня 2018 року в Малому залі НМАУ ім. П. І. Чайковського за участю жіночого хору «Prima vista» та хорів двох середніх спеціальних навчальних закладів – Кіровоградського музичного коледжу та Івано-Франківського музичного училища імені Д. Січинського.

Залучення до виступів на концертах Пасхальних асамблей хорових студентських колективів середніх спеціальних музичних навчальних закладів різних регіонів стало доброю традицією. Кожна область, має свою специфічну народно-пісенну сферу, яка базується на фольклорних джерелах, має свою сталу регіональну пісенну культуру. Не можна не погодитись із О. Бенч, яка зазначає: «<...> Українська музична культура багата народно-пісенними традиціями, які свідчать про її великий духовний потенціал. Кожен із цих живих осередків культури вирізняється з-поміж інших своїми талантами, пісенними стилями, які формуються під впливом багатьох життєвих чинників: історії й природи краю»¹.

Жіночий хор «Prima vista» Кіровоградського музичного коледжу створив 2004 року заслужений діяч мистецтв України Юрій Любович. Починаючи з 2008 року, його очолює Оксана Трушина. Співаки хору – студенти віком 15–19 років, у його репертуарі – духовні твори, українська та світова класика, твори сучасних композиторів, обробки українських народних пісень. Професійну майстерність колектив демонструє не тільки в Україні, а й за кордоном, він – учасник і лауреат багатьох всеукраїнських і міжнародних конкурсів і фестивалів. Програма концерту хору «Prima vista»: «Отче наш» Б. Фільц; «Благослови, душе, моя Господа» з літургії «Іоанна Златоуста», «Господи, спаси благочестивыя», Трисвятое, «Покаяння отверзи», «Приидите, ублажим Иосифа» із «Всенощної» П. Чеснокова; «Тебе поем» О. Кастальського; Друга і третя частини з хорового концерту № 24 «Возвездом очі мої в гори» Д. Бортнянського; «Вечери твоя» О. Львова; «Свят, свят Господь Саваоф» І. Алексійчук; «Святий Боже» з «Урочистої літургії» Л. Дичко; «Богородице Діво, радуйся» Г. Гаврилець; «Алилуя» Р. Твардовського.

Академічний хор Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського – це навчальний колектив, створений 1940 року. За час своєї діяльності він не раз був учасником і лауреатом різних фестивалів та

¹ Бенч-Шокало О. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції : навч. посіб. Київ : Ред. журн. «Український світ», 2002. С. 57.

конкурсів. Його очолювали відомі хормейстери, викладачі училища: Андрій Ставничий, Микола Білан, Михайло Цапар, Богдан Катамай, Григорій Керниця, Михайло Мокрецький, Оксана Манелюк, Світлана Щербій, Христина Касько, а з 2016 року – випускник Львівської державної консерваторії імені М. В. Лисенка Ярема Коваль. Програма концерту хору Івано-Франківського музичного училища імені Дениса Січинського: «Христос воскрес», «Слава Єдинородний» М. Вербицького; Хоровий концерт «Скажи ми, Господи, кончину мою» Д. Бортнянського; «Богородице Діво, радуйся» Р. Толмачова; «Пісне моя» Д. Січинсько на слова І. Франка; обробка української народної пісні «Летіла зозуля» В. Тиможинського; обробка української народної пісні «Да що на горі імбер» Є. Савчука; обробки українських народних пісень «Откаль соненько сходило», «Полетів би-м на край світа» Є. Козака; «Коломийки» А. Гнатишина; обробки українських народних пісень «Із-за гори сніжок летить», «Мала мати одну дочку», «Піють півні» М. Леонтовича; «Христос воскрес» О. Тарасенка.

У програмі концерту «Сакральні піснеспіви» 13 квітня в Успенському Соборі Києво-Печерської Лаври взяли участь молодіжні колективи: камерний хор «Sine nomine» (художній керівник Назар Тарасенко) та «Sonores» (художній керівник Богдан Притула). Це зовсім нові хорові колективи, які очолюють студенти Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.

Камерний хор «Sine nomine» розпочав роботу восени 2016 року. У його складі – студенти й випускники диригентсько-хорових і вокальних кафедр музичних вишів столиці України. Назарій Тарасенко – студент класу професора Є. Савчука, лауреат VIII Всеукраїнського конкурсу хорових диригентів імені Дмитра Бортнянського (м. Суми, 2014, третя премія). З 2016 року обіймає посаду помічника головного регента Митрополичого хору Спасо-Преображенського собору м. Києва. Його колектив бере участь у конкурсах, фестивалях і концертах в Україні і за її межами. У січні 2017-го колектив виступив із програмою колядок у Спасо-Преображенському соборі в Києві та у Свято-Троїцькому жіночому монастирі (м. Корець, Рівненська область), а в листопаді взяв участь у київському Фестивалі музики Артемія Веделя. 2018 рік розпочався для молодого колективу перемогою на Міжнародному конкурсі «Коложський благовіст» (м. Гродно, Білорусь).

Камерний хор «Sonores» засновано в лютому 2018 року. Його учасники – студенти й випускники мистецьких навчальних закладів Києва, а також артисти провідних хорових колективів столиці. Вони пропагують українське хорове мистецтво, музику композиторів зарубіжжя, професійно зростаючи на цьому репертуарі і розвиваючи українську хорову культуру.

Художній керівник і диригент хору – студент другого курсу НМАУ ім. П. І. Чайковського Богдан Притула (клас доцента О. Тарасенка), лауреат всеукраїнських і регіональних конкурсів хорових диригентів. Камерний хор виконав «Всеношну» А. Веделя, а також твори С. Дегтярьова, зокрема хорові концерти: № 43 «Сей наречений і святий день», № 7 «Радуйтеся, праведні, о Господі», № 18 «Помилуй мя, Боже, яко на Тя упова», № 6 «Хваліте Бога во святых Его», № 42 «Да воскреснет Бог» (стихири Пасхи). Солісти: Олена Свищ, Анастасія Погребна, Юлія Стрельцова, Олександр Лось, Сергій Задорожний, Павло Александров.

Серед хорів середніх спеціальних навчальних закладів із регіонів України у концерті «Від сходу сонця до заходу хвальне ім'я Господнє» виступили хор Львівського музичного коледжу імені С. Людкевича і хор Дніпропетровської муніципальної академії музики імені М. Глинки.

Мішаний хор студентів Львівського музичного коледжу імені Станіслава Людкевича діє понад 75 років, від часу заснування закладу. У ньому співають студенти відділення хорового диригування, виконуючи духовну музику, вітчизняну й зарубіжну класику, обробки народних пісень, твори сучасних композиторів. У різний час хор очолювали: В. Василевич, В. Панасюк, Ю. Чайковський, І. Антоненко, І. Майчик, І. Байцар, О. Цигилик, В. Долішний, а починаючи з 2001 – Оксана Долішна. Хор виборював лауреатство в багатьох всеукраїнських і міжнародних фестивалях та конкурсах. У його виконанні прозвучали такі твори: «Ангел вопіє» М. Вербицького; «Іже херувими», «Чайка» Є. Козака, слова А. Пашка; народна мелодія «Ой там, при долині» (слова Р. Купчинського) в обробці В. Барвінського; «Чи ми ще зійдемося знову» С. Людкевича, слова Т. Шевченка; «Нехай і так» І. Майчика, слова І. Франка; «Гуцулка Ксеня», слова і музика Я. Барнича, обробка Є. Козака; в'язанка українських народних пісень «Лучче було не ходити» в обробці Є. Козака; «Народження місяця» О. Ортинського, слова М. Хоросницької; «Ой піду я до млина» М. Дацка, слова Т. Шевченка; «Мав я раз дівчиноньку чепуреньку», слова і мелодія Р. Купчинського, обробка Є. Козака; «Гей, браття-опришки» А. Кос-Анатольського, слова М. Устияновича.

Хор студентів Дніпропетровської академії музики імені М. Глинки – один із провідних навчальних хорових колективів в Україні. У різний час його очолювали Д. Кулагін, В. Таран, Н. Громченко, а від 2014 року – Юлія Іванова. Протягом останніх років хор Академії здійснив кілька масштабних творчих проєктів, виконавши: «Хоральну месу» Ф. Ліста, Реквієм А. Шнітке, Високу месу і Кантату № 21 Й. С. Баха, концерти духовної хорової музики В. Сильвестрова і хорову музику Г. Свиридова, Дж. Раттера тощо. Хор є переможцем у таких відомих конкурсах і фестивалях, як «Хайнувка-2017» (м. Білосток, Польща), «Коложський благовіст» (м. Гродно, Білорусь) та багатьох інших. У його виконанні прозвучали: «О, Пресладкий и всещедрый Иисусе» друга частина з циклу «Во дни брани» П. Чеснокова; Хоровий концерт № 4 «Воскликните Господеві вся земля» Д. Бортнянського; «Благослови, душе моя, Господа» Р. Твардовського; «Славимо» Ю. Черепухіна; «Lux Aurumque» Е. Вітакра (Eric Whitacre); «Лесные дали» Л. Дичко; «Gloria» Дж. Раттера (John Milford Rutter); «Мир тобі, земле» В. Мужчиля.

Привернув увагу і концерт камерного хору «Відродження» Криворізького обласного музичного коледжу (художній керівники Віктор Заволгін і Людмила Красильникова). Цей колектив відомий в Україні як творча лабораторія молодих композиторів, а хорове відділення училища – як заклад із підготовки талановитих хормейстерів. Хор не раз був лауреатом всеукраїнських і міжнародних конкурсів і фестивалів, зокрема: Європейського співочого фестивалю у Великій Британії (м. Іпсвіч); фестивалю «Різдво країн Європи» – Чехія (Прага), Польща (м. Легніца, Вроцлав, Люблін); VI Міжнародного конкурсу молодіжних колективів у Нідерландах (м. Велдховен); Міжнародного конкурсу хорових колективів «Ніш-2004» (Сербія); XXIV Міжнародного фестивалю хорової церковної музики «Хайнувка-2005» (Польща) та ін. У концерті 26 квітня у Мистецькому салоні Київського державного університету імені Тараса Шевченка прозвучали такі твори в його виконанні: «Милість спокою» та «Херувимська пісня» К. Стеценка, «Трисвяте» Т. Яшвілі, «Внегда скорбети ми» О. Архангельського, сьома частина «Замок Шамбор» із циклу «Французькі фрески» Л. Дичко, «Alleluia» П. Янчака, третя частина «Нехай воскресне Бог» із «Великоднього концерту» Г. Гаврилець.

Окрема сторінка X Міжнародної Пасхальної асамблеї – цикл концертів дитячих хорових колективів під гаслом «Діти – Великодню». Яскраві мистецькі імпрези юних хористів збагатили Великодне хорове дійство. Дитячі хори – це майстерні хорового співу, у яких працюють талановиті хормейстери. Одним із таких є дитячий хор «Ластівка», який виступив у Малому залі НМАУ ім. П. І. Чайковського 14 квітня з унікальною хоровою програмою. Цей хор створено навесні 2005 року, його очолює Оксана Урсатій. Юні хористи в умовах позашкільного закладу навчаються мистецтву хорового співу й академічного вокалу, вивчають музичну грамоту і сольфеджіо, опановують гру на фортепіано. Школа має три хори: підготовчий хор «Ластів'ятко» – діти 4–5 років; молодший хор «Ластів'ята» – діти 6–10 років; старший хор «Ластівка» – діти 10–18 років. Колектив є лауреатом всеукраїнських і міжнародних конкурсів, зокрема в Польщі, Німеччині, Угорщині та інших країнах. У 2011 році він отримав звання «Зразковий художній колектив», а 2014 – видав перший аудіодиск «Benjamin Britten Missa brevis A Ceremony of Carols».

У концерті брали участь вихованці Київської театральної школи-студії (художній керівник Анатолій Суханов, солісти: Олена Болюх – орган, Ольга Шадріна-Личак – клавесин, Олександра Савельєва – флейта, Володимир Лапченко – скрипка, Ігор Пацовський – віолончель, Тарас Бутко – контрабас).

Програма концерту хору «Ластівка»: Хоральна прелюдія «Wenn wir in höchsten Nöten sein», BWV 641; Прелюдія та фуга до *мінор*, BWV 546; дует «Wir eilen mit schwachen, doch emsigen Schritten» із кантати № 78 Й. С. Баха; – «Laudate Pueri Dominum», ор. 39; «Hebe deine Augen auf»; терцет ангелів з ораторії «Ілія» Ф. Мендельсона; «Verbum caro» Орландо ді Лассо; «Psalm 23», ор. 132 Ф. Шуберта, німецький переклад М. Мендельсона; «Vere languores» А. Лотті; «Диптих» (І. Голгофа; II. Євхаристія) С. Острова; «Видіння» Г. М. Данема (Henry Morton Dunham); «Gloria in excelsis Deo», частина з «Missa brevis» Б. Бріттена; «Канон миру Пахельбеля», аранжування та латинський текст Патріка Лієбергена.

Гідним партнером «Ластівок» став дівочий хор і хор старших класів Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені М. В. Лисенка. Як відомо, школа діє з 1934 року, її головна мета – добір і виховання талановитих дітей з усіх регіонів України. Хорове відділення школи-інтернату працює за програмами, спеціально розробленими для чотирьох шкіл України.

Камерний дівочий хор КССМШ ім. М. В. Лисенка об'єднує дівчат віком 9–18 років, майбутніх хормейстерів. Колектив є багаторазовим переможцем більш ніж 20 міжнародних конкурсів – у Литві, Австрії, Чехії, Італії, Польщі тощо. У 2015 році хор виступав із сольним концертом у штаб-квартирі ЮНЕСКО в рамках фестивалю «З Україною в серці»; у липні 2016 року отримав Гран-прі в духовній категорії на міжнародному хоровому конкурсі «Eterna Roma» в Римі, а після перемоги мав честь співати у Соборі Святого Петра у Ватикані на службі, яку правив Папа Франциск. У січні 2017 року колектив посів перше місце на міжнародному конкурсі в Латвії (м. Даугавпілс), а в лютому 2017 виборов Гран-прі в усіх трьох номінаціях найпрестижнішого світового хорового конкурсу «Хорові ігри націй» (Grand Prix of Nations) у Берліні. За результатами цього конкурсу дівочий хор посів перше місце серед найкращих хорів світу в номінації «Духовна музика», виконавши тільки твори композитора Ірини Алексійчук, та друге місце серед 1000 найкращих хорів світу в загальному рейтингу «INTERKULTUR». У липні 2017 року хор переміг в усіх номінаціях на міжнародному хоровому конкурсі у місті Превеза, Греція. Колектив виступає у благодій-

них концертах у військових шпиталях і концертах пам'яті наших героїв. Десять років поспіль є учасником міжнародних хорових фестивалів «Пасхальна асамблея», «Музичні зустрічі», «Різдвяні передзвони», міжнародного хорового конкурсу «Аскольдів глас» та інших. Починаючи з 2008 року, хор очолює Юлія Пучко-Колесник. Хормейстер хору – випускниця НМАУ ім. П. І. Чайковського Віра Шемчук.

20 квітня 2018 року в Малому залі Академії відбувся концерт камерного хору старших класів і дівочого хору КССМШ ім. М. В. Лисенка, у програмі якого були такі твори: перша частина Концерту № 15 «Прийдіть, поклонітесь» Д. Бортнянського, «Отче наш» М. Леонтовича, «Алилуйя» П. Янжака.

Програма дівочого хору КССМШ ім. М. В. Лисенка: перша частина концерту «Господи, силою Твоєю» Д. Бортнянського; «Christus factus» Ф. Анеріо (Felice Anerio); «Прославляю Тебе» та «Дівчина в церкві співала в хорі» Ю. Іщенка; «Благослови, душе моя, Господа», «Лісові далі», «Петрівочка» та «Веснянка» Л. Дичко; «Боже мій, нащо мене Ти покинув», «Засвічу свічу» Г. Гаврилець; перша, друга і сьома частини Фольк-концерту «Гори мої» В. Зубицького; хоровий цикл «Чотири духовні твори» І. Алексійчук: «Свят Господь Саваоф», «Мій голос до Господа», «Царю небесний», «Слава Отцю, і Сину, і Святому Духові».

Програму виступів дитячих хорових колективів доповнив концерт хору «Либідь» Дитячої музичної школи № 21 м. Києва, дівочого хору КССМШ ім. М. Лисенка та хору хлопчиків Чоловічої хорової капели ім. Л. Ревуцького, який відбувся 21 квітня у Патріаршому соборі Воскресіння Христового.

Хор «Либідь» Дитячої музичної школи № 21 очолює Лариса Чинчева ось уже протягом семи років. За цей час колектив часто виступав у Києві, інших містах України, а також у Польщі й Угорщині, він – лауреат багатьох всеукраїнських і міжнародних конкурсів і фестивалів, учасник благодійних концертів і виступів для воїнів АТО у Києві і Черкасах. У його репертуарі – твори українських та зарубіжних авторів, обробки українських народних пісень. Хор «Либідь» має записаний компакт-диск.

Хор хлопчиків і юнаків Муніципальної академічної чоловічої хорової капели імені Л. М. Ревуцького заснований 1988 року. За 30 років творчої діяльності юні співаки завоювали високий авторитет як в Україні, так і багатьох країнах світу. Хор – лауреат і учасник багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів, зокрема у Великій Британії, США, Угорщині, Німеччині, Іспанії, Італії, Ватикані, Польщі, Чехії, Франції. Широко гастролує в Україні. Починаючи з 2000 року, хор хлопчиків і юнаків є учасником вистав у Національній опері України. Для фондів Українського радіо у його виконанні записано понад 60 творів. Діяльність колективу високо оцінюють у міжнародних засобах масової інформації: ТБ «ВВС», ТБ США, Італії, радіо «Свобода», «Голос Америки» тощо. Засновник і незмінний художній керівник і головний диригент хору – Аїда Зайцева.

Дитячий зразковий хор «Сяйво» Ніжинської дитячої музичної школи демонстрував свою майстерність 28 квітня у Малому залі Академії. Починаючи з 1982 року, його очолює Сергій Голуб. У репертуарі колективу твори О. Лассо, Дж. Каччині, Й. С. Баха, В. А. Моцарта, Д. Бортнянського, А. Веделя, А. Вівальді, Дж. Россіні, А. Ніколаї, О. Бородіна, М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, М. Вериківського, М. Вербицького, Є. Станковича, О. Костіна, Л. Дичко, О. Некрасова, Г. Свиридова, Р. Щедрина та інших зарубіжних і українських композиторів. Усі твори хор «Сяйво» виконує мовою оригіналу. Колектив є лауреатом 23 міжнародних і всеукраїнських конкурсів і фестивалів. Програма виступу хору:

«Славень воскресінню Христовому» О. Некрасова на слова Й. Струцюка; «Єдинородний Сину» К. Стеценка; «Достойно є» Л. Дичко; українська народна пісня «Ой сивая зозуленька» в обробці М. Леонтовича; українська народна пісня «Розкопаю я гору» в обробці О. Некрасова; «Садок вишневий коло хати» з ораторії-симфонії «Страсті за Тарасом» Є. Станковича; «Неаполітанська тарантела» Дж. Россіні; «Mata Del Anima Sola» («Душа, що прагне сонця») А. Естевес (Antonio Estévez Aponte), слова Альберто Арвело Торреалба (Alberto Arvelo Torrealba); «Не забувай» В. Гортікова, слова О. Курінного; «Пісня, що вічно жива» Т. Голуб.

Уперше під час Асамблеї виступав дует старосвітської музики Тетяни Лободи та Олени Левенко, заснований 2013 року як музейний музично-освітній проект з метою відродження і реконструкції музики українського бароко. У творчому доробку артисток – духовні і світські канти XVII–XVIII століть, пісні Г. Сковороди, псалми із записів, здійснених П. Демуцьким на початку XX століття від незрячих лірників Київщини, старовинні українські солоспіви з нотного збірника Ф. Трутовського, давні колискові та колядки із записів видатних українських етнологів першої чверті XX століття, інструментальна музика козацької доби. Авторські інтерпретації давніх творів здійснюються із залученням старосвітських музичних інструментів – кобзи, скрипки та сопілки, які допомагають відтворити автентичність музики. Програма дуету: «Хто кріпко на Бога уповая» Ф. Прокоповича; канти невідомих авторів XVII ст. «Сизий голубочку» і «Було в литвинки чотири дочки», «Щирим серцем»; «Ой ти, птичко жовтобока» Г. Сковороди, кант невідомого автора XVIII ст. «Чому ж ти, серденько»; псалми «Адам і Єва» із записів Петра Демуцького.

Аматорське хорове мистецтво у програмі «Тебе, Бога, хвалим» представляв на Асамблеї народний камерний хор духовної музики міського палацу культури м. Глухова із Сумської області та молодіжний хор «Світич» Ніжинського державного університету імені М. Гоголя. Народний камерний хор духовної музики міського палацу культури м. Глухова (художній керівник і диригент Катерина Кобзар) вважає днем свого народження перше виконання творів Д. Бортнянського і М. Березовського – 11 листопада 1990 року в родинній усипальниці сім'ї меценатів Терещенків у Трьох-Анастасіївській церкві м. Глухова. З того часу минуло 28 років. Колектив можна назвати волонтером української академічної хорової культури, адже в ньому беруть участь аматори міста. У 1997 році хор нагороджено грамотою Всесвітнього фестивалю мистецтв Українського козацтва, а в 2000-го – присвоєно звання народного, він неодноразово здобував звання лауреата обласних, всеукраїнських і міжнародних фестивалів і конкурсів. У 2004 році за сприяння сім'ї Терещенків був записаний перший компакт-диск хору, а 2006-го – другий, за сприяння чоловічого монастиря Різдва Пресвятої Богородиці «Глинська пустинь». Про колектив знято фільм-концерт. Програма концерту: «Благословлю Господа», концерт № 4 «Воскликніте Господеві», «Тебе, Бога, хвалимо», «Отче наш» Д. Бортнянського; «Знаменая на нас», «Іже Херувими», «Достойно єсть», концерт № 18 «Не отвержи мене во время старости» М. Березовського; «Богодице Діво» П. Козицького; «Signore delle cime» Дж. де Марці (Giuseppe de Marzi); «Зоре моя вечірняя» в обробці ієромонаха Романа; українська народна пісня «Ой зішла зоря»; Пасхальний канон А. Веделя.

Молодіжний хор «Світич» Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя створено 1993 року. У нинішньому його складі – студенти різних факультетів НДУ: культури і мистецтв, іноземних мов, фізико-математичного, соціально-гуманітарного, а також молоді вчителі міста. Хор має

символічну назву – «Світлич» (велика свічка, смолоскип, світило, у переносному значенні – джерело істини, правди, волі, освіти тощо). Творча діяльність хору спрямована на формування духовності й національної самосвідомості молоді. Очолюють колектив Людмила Шумська і Людмила Костенко, хормейстери Тетяна Раструба і Лілія Мироненко. Програма виступів: «Тебе, Бога, хвалимо» М. Леонтовича; № 3 «Stabat Mater». А. Дворжака; «Госцік» А. Саврицького; «Русальські купала» з фольк-опери «Коли цвіте папороть» Є. Станковича; «My Soul's Been Anchored in the Lord» М. Хогана (Moses George Hogan); «Magnificat» Дж. Раттера (John Milford Rutter); «Ангел вопієше» М. Вербицького; українська народна пісня «Ой ви, донці» в обробці М. Гобдича і Г. Черненка; ліричний ремікс за мотивами творів М. Леонтовича; «Молитва за Україну» М. Лисенка.

Під час Х Пасхальної асамблеї виступили також: студентський хор НМАУ ім. П. І. Чайковського (художній керівник Є. Савчук), Муніципальний камерний хор «Хрещатик» (художній керівник П. Струць), чернігівський камерний хор імені Д. Бортнянського, житомирська хорова капела «Орея» (художній керівник О. Вацек), чоловічий хор з Угорщини «Святий Єфрем», хор «Аскольд» церкви святого Миколая Чудотворця на Аскольдовій могилі (художній керівник О. Засадна), камерний хор «Mogavski» (художній керівник – Л. Бухонська).

Прем'єрний виступ муніципального академічного камерного хору «Хрещатик» відбувся 9 квітня 1994 року в Київській консерваторії імені П. І. Чайковського на фестивалі «Музичні прем'єри сезону» – так розпочинався творчий шлях колективу, якого створила хормейстер Лариса Бухонська. Камерний хор «Хрещатик» є постійним учасником «Київ Музик Фесту», «Музичних прем'єр сезону», щорічних Пасхальних асамблей, багатьох філармонійних концертів, спільних програм із найкращими оркестрами і сольними виконавцями України. Презентація творів сучасних композиторів України стала основою творчого становлення колективу, принесла йому славу й визнання. Хор багато гастролює, здійснює фондові записи на радіо, виконує на замовлення композиторів аудіозаписи їхніх творів.

Відомий далеко за межами України, Чернігівський академічний камерний хор імені Дмитра Бортнянського виступив 25 квітня 2018 року в Мистецькому салоні КНУ ім. Т. Шевченка з оригінальною програмою «Musica incognita», у якій прозвучали твори невідомих авторів. Цей колектив, дворазовий володар Гран-прі міжнародних конкурсів, лауреат міжнародних хорових фестивалів, нині очолює Іван Богданов. Хор створено 1996 року, 2008-го йому надано звання академічного. Це провідний колектив Чернігівщини, який популяризує українську культуру не лише в Україні, а й за її межами, зокрема в Німеччині, Польщі, Угорщині, Болгарії, Білорусі, Росії. Сьогодні в репертуарі хору понад 400 творів українських і зарубіжних композиторів. У 2012 році колектив записав і випустив комплект CD «35 хорових концертів Д. Бортнянського», а 2014-го – CD «The sound of Europe II» в рамках міжнародного проекту, у якому брали участь хори з Польщі, Грузії, Угорщини, Болгарії, Вірменії, Молдови та України. У 2013 році при колективі створено студію «Концертний хор хлопчиків».

Академічна хорова капела «Орея» «Житомирської обласної філармонії імені Святослава Ріхтера (художній керівник О. Вацек) – постійний учасник Пасхальних асамблей. Один із найкращих хорових колективів у Європі був заснований наприкінці 1986 року. О. Вацек довів, що один і той же склад хору може виконувати хорові твори в різних вокальних манерах: академічній, народній,

джазовій, естрадній, навіть у «дитячій». Славнозвісний колектив – переможець у міжнародних конкурсах у словенському Мариборі, французькому Турі, болгарській Варні, іспанському Толосі. Артисти широко гастролюють в Україні, а також у Польщі, Чехії, Угорщині, Болгарії, Німеччині, Швейцарії, Італії, Іспанії, Нідерландах, Франції та Англії. «Орея» – володар дев'яти Гран-прі та 39 перших місць на престижних міжнародних конкурсах.

Програма концерту. Перше відділення: «Тебе поем» зі «Всеношної» С. Рахманінова; «Садок вишневий» Є. Станковича на слова Тараса Шевченка; «Великое Славословие» О. Юнека; українська народна пісня «Подольночка» в обробці А. Кушніренка та О. Вацека; стародавній лірницький кант «Через поле широкее» невідомого автора XVI ст. в обробці Д. Котка; українська народна пісня «Хлопці-риболовці» в обробці О. Біди; українська народна пісня «Засвічу свічу» в обробці Г. Гаврилець, перекладення для хору М. Гобдича; українська народна пісня «Не стій, вербо, над водою» в обробці В. Грицишина; українська народна пісня «Ой зацвіли фіялочки» в обробці С. Людкевича, аранжування О. Вацека.

Друге відділення: «Ergebung» Г. Вольфа; «Regina caeli laetare» Т. Л. де Вікторія (Tomás Luis de Victoria); «Sanctus» із Меси для двох хорів *a cappella* Ф. Мартіна (Frank Martin's); «There is no Rose of such vertu» Ф. Секстіна (Fredrik Sixten); «Sanctus» Лінаса Рімса (Linas Rimša); «Leonardo Dreams of His Flying Machine» Е. Вітакера (Eric Whitacre); «Let my Love be Heard» Дж. Рунстада (Jake Runestad); «Corazon Coraza» М. Бенедетті (Mario Benedetti), аранжування Б. Корона (Beatriz Corona); «Las Amarillas» Стівена Хатфілда (Stephen Hatfield); «Nelly Bly» Стівен Фостер (Stephen Foster).

Виступи чоловічого хору «Святий Єфрем» (Szent Efrém Férfikar) з Угорщини вразили шанувальників хорového мистецтва. Дев'ять артистів-співаків 16 квітня створили на сцені Великого залу Академії яскраву театралізовану хорову феєрію – кожен співак своїм голосом, артистизмом, відчуттям ансамблю (без жодного мікрофона у великому залі) сприяв формуванню таїнства великого хорového дійства.

Угорський чоловічий хорový колектив, названий на честь сирійського святого Єфрема, створив 2002 року лауреат премії імені Ф. Ліста Тамаш Бубно (Tamás Bubernó), який і очолює його. Мета колективу – дослідження, виконання і популяризація візантійського християнського співу. «Через XVII століть ми прагнемо продемонструвати публіці ті цінності, які започаткував святий Єфрем у IV столітті. Це не тільки музика, а й сама молитва», – вважає Тамаш Бубно¹. У виконанні чоловічого хору «Святий Єфрем» звучать сучасні європейські музичні композиції, підкреслюючи свій намір продовжити традиції чоловічого хорového співу в Угорщині (Ф. Ліст, Б. Барток, З. Кодай, Д. Лігеті).

Колектив – частий гість на престижних фестивалях та учасник важливих музичних проєктів у країнах Європи, а починаючи з 2011 року, – організатор фестивалю «Orientale Lumen» у Базиліці Святого Іштвана у Будапешті.

Програма концерту. Перша частина: Молитва-дзвін; «Agius o theos» («Святий Боже») – мелодія Афонської гори; «Al Masíh o qam»; «Christos anestí» («Христос воскрес») в обробці Тамаша Бубна. Після молитви дзвіночків і дзвонів прозвучало Три-святе з Афонської гори, з монастиря Хіландар (Hilandar); пісня на честь Трійці, великодній мелодія мелкітської церкви Ближнього Сходу, а на завершення – Великодній Тропар угорською, грецькою та давньослов'янською мовами.

¹ Цит. за: Чечель Л. Сакральна подорож із хором: у Києві виступив угорський «Святий Єфрем» // Україна молода. 2018. 24 квітня.

Друга частина: Молитва-дзвін; «Мамао Chveno» в обробці Марка Бубна; «Ще нині» Р. Твардовського; «Во царствії Твоєм» Л. Дичко. Після молитви-дзвону звучав грузинський чоловічий триголосний спів на парафразу «Отче наш» Іллі Чавчавадзе; прокімен в обробці польського маестро Р. Твардовського з недільної вечірні «Ось тепер благословіть Господа...». На завершення – уривок із чоловічої хорової літургії українського композитора Л. Дичко «Щастя».

Третя частина: Псалом 127-й «Благословенні всі» Тамаша Бубно; Псалом-канон «Співайте Господу» Ласло Шарі (László Sáry); Псалом 73-й «Mihi autem adhaerere» Ф. Ліста; «Злетіла пава» З. Кодая; чотири старі угорські народні пісні Б. Бартока. Угорські твори написані спеціально для Чоловічого хору «Святий Єфрем». Звучали твори двох угорських сучасних композиторів і трьох класиків, а також вишуканий Псалом Ф. Ліста «А мені добре триматися мого Господа»; поезія Ендре Аді (Endre Ady) на мелодію однієї з найвідоміших угорських народних пісень «Злетіла пава» Золтана Кодая; сюїта на теми чотирьох відомих угорських народних пісень «Я давно сказав сумна горлиця», «О, Боже, на кого я чекаю», «Огород своячки», «Парубок-наймит» Бели Бартока.

Четверта частина: «Archimonia, archichronia»; «Господи, помилуй» Г. Львовського; болгарська народна пісня «Malka toma» в обробці М. Бубна; «Cantigas de Santa Maria» (Rosa das rosas – Santa Maria amar) Рей Альфонсо ель Сабіо (Rey Don Alfonso el Sabio); «Ave, Maria» Ф. Бібла (Franz Xaver Biebl); «Kae le kae» в обробці М. Бубна; «Raghupati Raghava Raja Ram». Чоловічий хор «Святий Єфрем» виконав грецьке новорічне привітання, у якому прославляють святого Великого Василя; твір «Господи, помилуй» Григорія Львовського; болгарську колядну пісню під назвою «Маленька дівчина», а також гімни Марії і короля Кастилії та Леону старопортугальською мовою. Одну з найкращих і найпопулярніших «Ave, Maria» для чоловічого хору написав німецький маестро Франц Бібл 1966 року в Зальцбурзі. На завершення прозвучать африканська та азіатська пісні. Південноафриканська релігійна пісня мовою «шото», текст якої у перекладі звучить так: «Де б ти не був, Ісус завжди з тобою». Пролунає улюблена релігійна пісня великого індійського державного діяча Магатми Ганді мовою гінді: «Якби ти не називав свого Бога, пам'ятай – ти молишся до того самого Творця!».

На честь видатного хорового диригента Павла Муравського виступив камерний хор «Mogavski» під орудою Лариси Бухонської. Цей хор створено у вересні 2017 року при Благодійному фонді «Школа Павла Муравського», заснованому 2014 року учнями й послідовниками видатного митця. Ідея створити аматорський хор належить Ларисі Бухонській, художній керівник колективу – випускниця НМАУ ім. П. І. Чайковського Олена Радько. Хор можна почути на різних концертних майданчиках м. Києва. У його репертуарі твори різних жанрів і стилів, зразки зарубіжної та української музики, твори сучасних композиторів. Програма концерту: «Христос Воскресе», «Херувимська піснь», «Плотію уснув» О. Радько; «Пасхальний прокімен» Б. Працюк; «Отче наш» В. Польової; «Трисвяте» Т. Яшвілі.

14 квітня у Малому залі Академії відбувся виступ хору «Аскольд» церкви святого Миколая Чудотворця на Аскольдовій могилі. Цей хор ось уже протягом двох десятиліть бере участь у недільних і святкових літургіях у Церкві Св. Миколая Чудотворця на Аскольдовій могилі і є чи не найстаршим серед греко-католицьких парафій у Києві. Його заснував регент Володимир Гриньків, який і досі є його натхненником. Серед учасників хору – професійні музиканти й аматори. Нині колектив очолює донька В. Гриньківа Ольга Засадна. Хор є учасником і лауреатом бага-

тьох фестивалів і конкурсів як в Україні, так і за кордоном. У творчому доробку колективу – два компакт-диски «Аскольдова коляда» та «Аскольдова платівка». У репертуарі колективу – духовні твори українських і західноєвропейських композиторів, давня українська монодія, а також обробки українських і зарубіжних народних пісень.

Програма концерту: «Прийдіть поклонімося», «Святий Боже» з Літургії П. Демуцького; «Отче наш» Я. Степового; «Співи з Всеношного бдіння» П. Козицького: «Благослови, душе моя, Господа», «Хваліте ім'я Господнє», «Херувимська» (*мі мінор*); Світільний Страсної П'ятниці «Розбійника благорозумного». Фрагменти Літургії: «Благослови, душе моя, Господа», «Слава Отцю і Сину... Єдинородний Сине», «Святий Боже» П. Гончарова; «Хваліте ім'я Господнє» зі Всеношної К. Стеценка; Богородичний догмат 6-го гласу «Кто тебе не ублажить, Пресвятая Діво» О. Кошиця; Піснеспіви із циклу «Канти і псалми українського народу»: «Радуйся, Маріє», «Ісус днесь от гроба встає».

Широкого розголосу набула у дні проведення Асамблеї презентація хорових творів Лесі Дичко, визнаного майстра хорової культури, автора багатьох музичних композицій різних жанрів. Її двотомне зібрання хорових творів видане 2016 року у Дрогобичі.

X Міжнародна Пасхальна асамблея «Духовність єднає Україну» підтвердила високий рівень українського хорового виконавства. Показово, що за останні роки склад учасників хорів значно «помолодшав», зросло зацікавлення партесною, бароковою музикою. Інтерпретуючи сакральні твори, молоді диригенти сміливо використовують як класичні, так і сучасні прийоми хорового виконання. Крім творів великоднього змісту, в концертах звучать класичні і сучасні літургійні композиції Д. Бортнянського, М. Веделя, М. Лисенка, Л. Дичко, Г. Гаврилець, В. Степурка, В. Польової, Т. Яшвілі та інших.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів: актуалізація звичаєвої традиції: навч. посіб. Київ: Ред. журн. «Український світ», 2002. 440 с.
2. Коробка Т. В ефірі хор українського радіо. Київ: Муз. Україна, 2015. 157 с.
3. Рожок В. І. Четверта міжнародна Пасхальна асамблея-2012 «Господи, Господи, Силюю твоєю». Кроки до визнання // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського: наук. журн. 2012. № 3 (16). С. 3–10.
4. Чечель Л. Сакральна подорож із хором: у Києві виступив угорський «Святий Єфрем» // Україна молода. 2018. 24 квітня.

REFERENCES

1. Bench-Shokalo, O. (2002). *Ukrainian choral singing: actualization of the customa tradition. [Ukrainskyi khorovyi spiv: aktualizatsiia zvychaievoi tradytsii]*. Kyiv: Redaktsiia zhurnalu «Ukrainskyi svit», 440 p.
2. Korobka T. (2015). *Broadcasting the chorus of Ukrainian radio [V efiri khor ukrainskoho radio]*. Kyiv: Muzychna Ukraina, 157 p.
3. Rozhok, V. I. (2012). The Fourth International Easter Assembly 2012 “Lord, Lord, by Your Power”. Steps to recognition [Chetverta mizhnarodna Paskhalna asambleia-2012 «Hospody, Hospody, Syloiu tvoieiu». Kroky do vyznannia]. *Journal of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine [Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho]*, 3 (16), pp. 3–10.
4. Chechel L. (2018) Sacred journey with chorus: Hungarian “Saint Ephraim” made in Kyiv [Sakralna podorozh iz khorom: u Kyievi vystupyv uhorskyi «Sviatyi Yefrem»]. *Young Ukraine [Ukrayina Moloda]*, April 24.

Рожок Ал. В. Хоровой вектор Десятой международной Пасхальной ассамблеи «Духовность объединяет Украину-2018»: достижения и перспективы. Хоровое пение, хоровая культура имеют давние традиции в Украине. Жанровое разнообразие хоровых произведений, значительное количество творческих коллективов – известные академические хоры, учебные хоры высших и средних специальных учебных заведений, детские хоры музыкальных школ, хоры мальчиков и хоры девочек, любительские коллективы, ансамбли песни и танца – снова и снова убеждают в том, какое влияние имеет хоровое исполнительство на формирование духовности и менталитета украинского народа. Такое хоровое многоголосие соответствовало лозунгу Пасхальной ассамблеи – Духовность объединяет Украину, которая изначально имела целью исполнение пасхальных песнопений. Поэтому вполне закономерно, что в статье основное внимание сосредоточено на хоровом векторе X Международной Пасхальной ассамблеи. В методологии исследования преобладает аналитический обзор выступлений каждого из хоровых коллективов, принявших участие в мероприятиях Ассамблеи-2018. Десятая юбилейная Международная Пасхальная ассамблея «Духовность объединяет Украину» продемонстрировала высокий уровень украинского хорового исполнительства. В последние годы состав участников хоров значительно «помолодел», возрос интерес к партесной, барочной музыке, интерпретируя сакральные произведения, молодые дирижеры смело прибегают как к классическим, так и к современным приемам хорового исполнительства. Кроме произведений пасхального содержания, в концертах звучали классические и современные литургические произведения – Д. Бортнянского, М. Веделя, Н. Лысенко, Л. Дычко, Г. Гаврилец, В. Степурко, В. Полевой, Т. Яшвили и других.

Ключевые слова: хоровое исполнительство, Международная Пасхальная ассамблея, хоровые коллективы Украины, хоровое пение, духовная музыка.

ROZHOK OLEKSANDR

Rozhok Oleksandr – Philosophiae Doctor in Cultural Studies, Deputy Head of the Marketing Department at the National Philharmonic of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0003-1889-9520>

CHORUS VECTOR OF THE TENTH INTERNATIONAL EASTER ASSEMBLY “SPIRITUALITY UNITES UKRAINE -2018”: ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES

Relevance of of the study. Choral singing and choral culture have long traditions in Ukraine. The genre variety of choral works, large number of creative teams including well-known academic choirs, educational choirs of higher and secondary specialized schools, children choirs of musical schools, choruses of boys and choruses of girls, amateur groups, ensembles of songs and dance, again and again has convinced the significance of choral performance in the formation of the spirituality and mentality of the Ukrainian people. Such choir’s polyphony corresponded to the Easter Assembly – Spirituality unites Ukraine, which from the very beginning was conceived as a choral. Therefore, it is logical that the article focuses on the choral vector of the Xth International Easter Assembly.

The purpose of the study is to reveal the artistic and social significance of choir performances during the Xth Easter Assembly in 2018, as well as to characterize their creative way, to show the peculiarity and role in the development of contemporary choral performance.

The methodology of the study is based on the analytical review of the performances of each of the choral groups that have participated in the Assembly’s activities in 2018.

The scientific novelty of the research uncovers the originality of the choir groups that took part in the events. In particular, the creative originality of the youth chamber choirs “Sonores” and “Sine nomine” and the vocal ensemble “Pokrov”, which was not for the first time involved in the events of the Easter Assembly, was demonstrated, showing the perfect performance of sacred choral music.

During the Xth Assembly, choral music of S. Rachmaninov was widely circulated being devoted to his 145th anniversary of the birth. The Academy choirs of students, orchestra, choir and soloists of the Opera Studio (conductor E. Savchuk) have taken part in the “Easter dedication to Sergei Rachmaninov”. In addition, the opera Aleko was performed under the baton of S. Golubnichy.

The female choir “Prima vista” and choirs of two secondary specialized schools – Kirovograd Music College and D. Sichynsky Music College in Ivano-Frankivsk have performed in the concert of the Easter Songs “Theotokos, my dear, rejoice”. In the concert “Sacred songs” at the Assumption Cathedral of the Kyiv-Pechersk Lavra there were youth groups: chamber choir “Sine nominee” (artistic director N. Tarasenko) and “Sones” (artistic director B. Prytula). They are completely new choral groups headed by the students of the P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine. The choir of the S. Lyudkevich Lviv Musical College and the choir of the M. Glinka Dnipropetrovsk Municipal Music Academy have performed at the concert “From the rising sun to the west, praises the name of the Lord”. The concert of the chamber choir “Renaissance” of Kryvy Rig Regional Musical College (artistic directors V. Zvolgin and L. Krasilnikova) has attracted attention by their perfect performance of God-pleasing singing.

Special page of the International Easter Assembly is described as a cycle of concerts of children’s choir collectives under the motto “Children-Easter”. Children’s choirs are workshop of choral singing. One of them is the children’s choir “Swallow” (artistic director O. Ursatyi). Among the children’s choir collectives there are the chorus “Lybid” of the Children’s Musical School No. 21 in Kyiv, the girls’ choir of Kyiv Specialized Secondary Music boarding school named after M. Lysenko and boys’ choir of the Men’s Choir named after L. Revutsky, children’ model choir “Syayvo” of the Nizhyn children’s music school (artistic director Serhiy Golub).

For the first time in the events of the Assembly we had the possibility to hear the duet of spiritual and secular cantos of the 17–18th centuries performed by Tatiana Loboda and Olena Levenko. In their repertoire there are the songs of G. Skovoroda, the psalms from the writing sources made by P. Demutsky in the early twentieth century from the blind bandura players of the Kyiv region, the old Ukrainian singings from the musical collection of F. Trutovsky, the ancient lullabies and carols from the records of prominent Ukrainian ethnologists of the first quarter of the twentieth century, instrumental music of the Cossack era.

Amateur choral art in the program “You, God, glory” was represented by the folk chamber choir of sacred music of the city culture palace in Glukhiv from Sumy region and the youth choir “Svitch” of the M. Gogol Nizhyn State University.

In general, in the events of the 10th Assembly were involved the students’ choir of the Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine (conductor E. Savchuk), Municipal Chamber Choir “Khreshchatyk” (conductor P. Struts), D. Bortniansky Chernigiv Chamber Choir, Zhitomir chorus chapel “OREYA” (conductor O. Vacek), male choir from Hungary “Saint Ephraim”, “Askold” chorus of the church of St. Nicholas the Wonderworker on Askold’s grave (artistic director O. Zasadna).

Nine singers of the male choir “Saint Ephraim” from Hungary have created a dramatized choral fantasy on the stage of the Great Hall of the Academy. In honor of the outstanding choral conductor Pavel Muravsky, the chamber choir “Moravski” (conductor L. Buhonskaya) has performed the virtuoso program of impressive works.

Lesia Dichko’s presentation of choral works was widely publicized at the day of the Assembly.

Conclusions. The tenth anniversary International Easter Assembly “Spirituality unites Ukraine” has confirmed the high level of Ukrainian choral performance. During the last years the age of the choirs has become significantly “younger”, the interest in polyphonic, baroque music has grown. Interpreting sacred works, young conductors boldly rely on both classical and modern methods of choral performance. In addition to the works of Paschal content, classical and modern liturgical works by D. Bortniansky, M. Vedel, M. Lysenko, L. Dichko, G. Gavrilets, V. Steppurka, V. Polovoj, T. Yashvili and others are performed in concerts.

Keywords: choral performance, International Easter assembly, Ukrainian choral groups, choral singing, sacred music.